ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 30.9.2025 г.
COM(2025) 681 final

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ

относно стратегия за финансова грамотност за ЕС

1. Стратегия на ЕС за финансова грамотност

Финансовата грамотност е основно умение. Тя представлява комбинация от финансова осведоменост, знания, умения, нагласи и поведение, необходими за вземането на разумни финансови решения. Финансовата грамотност позволява на хората да следват стабилни финансови практики като ефективно бюджетиране, информиран избор на спестявания и инвестиции, подходящо дългосрочно финансово планиране, включително пенсионно планиране и отговорно управление на задлъжнялостта, като по този начин допринася за финансовата независимост, управлението на риска и избягването на измами и злоупотреби. Като развиват разумни финансови навици, физическите лица и домакинствата могат да подобрят финансовата си устойчивост, което ще доведе до по-голяма икономическа стабилност и по-малък риск от свръхзадлъжнялост. **Поради това финансовата грамотност е от съществено значение, за да се даде възможност на гражданите да гарантират финансовата си независимост и благосъстояние**. Освен това ползите от нея не засягат само отделния индивид: като насърчава финансовото приобщаване и гражданската ангажираност, финансовата грамотност спомага за изграждането на по-устойчиво общество.

Понастоящем равнищата на финансова грамотност в ЕС са много ниски (вж. графиката по-долу). Според проучването „Евробарометър“ от 2023 г. при по-малко от една пета (18 %) от гражданите на ЕС равнището на финансова грамотност е високо([1]). Равнищата на финансова грамотност също се различават значително в отделните държави членки и в различните демографски групи в рамките на държавите членки. По-специално жените, по-младите и по-възрастните хора, хората с по-ниски доходи и с по-ниско ниво на общо образование обикновено са с по-ниска финансова грамотност в сравнение с другите групи.

Евробарометър: Оценка на финансовата грамотност по държави членки

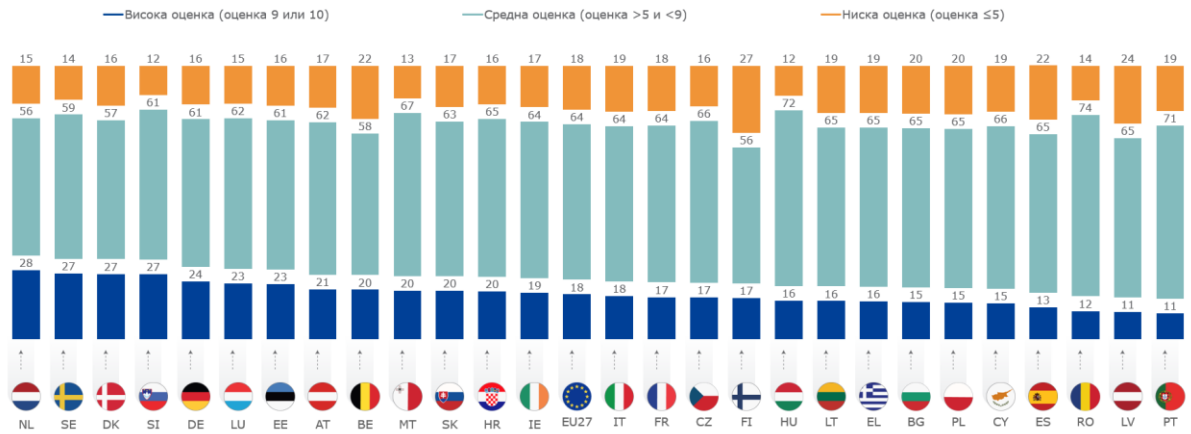

[1]Европейска комисия (2023 г.). *Вж. Eurobarometer-Monitoring the level of financial literacy in the EU (Евробарометър: Мониторинг на равнището на финансова грамотност в ЕС) (Експресно проучване „Евробарометър“ 525: Проучване № 2953)*. На разположение в интернет на адрес: https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2953?etrans=bg

Източник: Евробарометър, проучване относно мониторинга на равнището на финансова грамотност в ЕС, 2023 г.

Почти половината (49 %) от населението на възраст между 18 и 65 години в ЕС не разполага с достатъчно спестявания за спешни случаи, с които да покрие разходите си за живот за най-малко три месеца, без да се прибягва до заеми или смяна на жилището. Освен това 16 % нямат с никакви спестявания за спешни случаи. В съчетание с ниските нива на финансова грамотност това ги прави особено уязвими на финансови сътресения или на последиците от вземането на неподходящи финансови решения. Необходимостта от подобряване на финансовата грамотност е още по-важна в днешния все по-цифровизиран свят, където по-широк набор от финансови продукти и услуги става все по-достъпен. Финансовата грамотност трябва да отразява променящите се начини, по които се предоставят финансови услуги, за да се даде възможност на хората да ги използват безопасно и уверено, като се възползват от предлаганите нови възможности, включително чрез спестовно-инвестиционни сметки и с перспективата за цифровото евро, като същевременно се отчитат рисковете, включително свързаните с измами или злоупотреби, или сложни, високорискови и спекулативни продукти.

Финансовата грамотност засяга и вземането на финансови решения. Например е вероятно различните равнища на финансова грамотност да са важен фактор, обуславящ относително ниското равнище на участие на инвеститори на дребно на капиталовите пазари в целия ЕС, както и значителните различия в процента на участие между държавите членки (вж. графиката по-долу).

Процент от населението, притежаващо инвестиционен продукт (фонд, акции или облигации) по държави членки

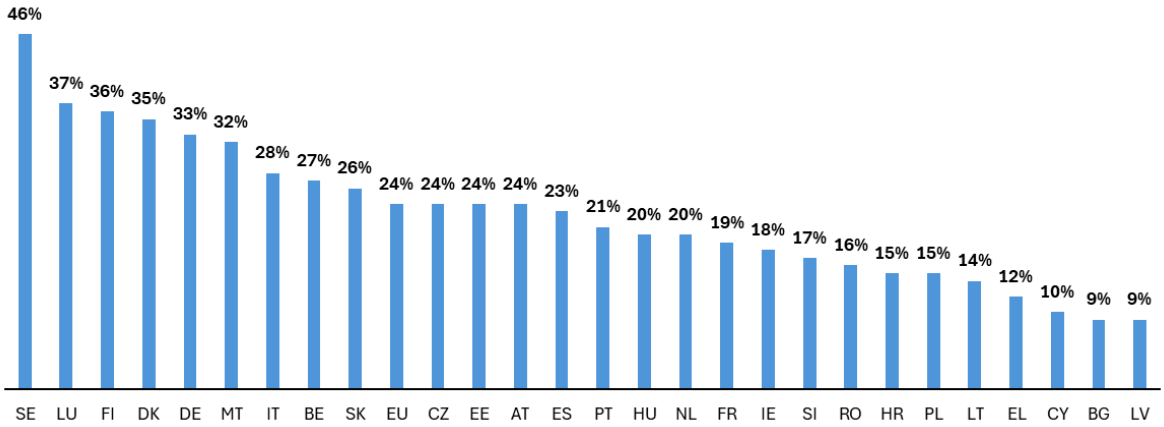

Източник: Евробарометър, проучване относно мониторинга на равнището на финансова грамотност в ЕС, 2023 г.

2. Стратегия на ЕС за финансова грамотност

2.1. Цели

В този контекст Комисията обяви в своето съобщение относно Съюза на спестяванията и инвестициите (ССИ)[2] всеобхватна стратегия за финансова грамотност, чиято обща цел е да се преодолеят ниските равнища на финансова грамотност, за да се даде възможност на гражданите да вземат информирани решения относно личните си финанси и да се улесни участието им на капиталовите пазари на сигурна и надеждна основа. Тази стратегия има за цел да подкрепи важни цели за финансово приобщаване, включително повишаване на осведомеността за насърчаване на достъпа и ефективното използване на финансовите услуги, укрепване на икономическата устойчивост и постигане на напредък в политиките, насочени към уязвимите групи. Тя също така има за цел да задълбочи инвестиционната грамотност и разбирането на финансовите продукти, включително реалната връзка между риска и възвръщаемостта.

Стратегия, свързана с финансова грамотност, не може да следва универсален подход. Инициативите трябва да отговарят на **специфичните обстоятелства и нужди на различните целеви групи и общности**. Например, някои хора не разполагат със спестявания, за да инвестират, но биха могли да се възползват от насоки относно ползването на сметки за комунални услуги, кредитни карти, застраховане и достъпа до социални или други помощи, докато по-добрият достъп до информация за по-ефективното управление на спестяванията би бил от полза за хората със спестявания. Като са насочени конкретно към различни демографски области със специални и приобщаващи инициативи за финансова грамотност, включително надеждни консултации по отношение на задлъжнялостта, и като адаптират средствата и каналите към техните нужди, тези инициативи биха могли да допринесат за намаляване на финансовото неравенство, като същевременно помагат на хората да увеличат максимално ползите от своите спестявания.

Като цяло това ще даде възможност на хората да управляват ефективно своите бюджети и спестявания, да се ориентират между предизвикателствата и възможностите, произтичащи от продължаващата цифровизация, и да увеличават благосъстоянието си с течение на времето, включително чрез инвестиции в капиталовите пазари. Тези инвестиции имат потенциала да предложат по-висока възвръщаемост, като същевременно предоставят на дружествата от ЕС допълнителни възможности за финансиране и по този начин допринасят за икономическия растеж. Физическите лица следва сами да решават дали да участват на капиталовите пазари, като е от съществено значение тези, които изберат да инвестират, да бъдат подготвени да вземат разумни и информирани решения и да бъдат третирани справедливо. Чрез насърчаването на такава среда новите инвеститори могат уверено да насочват финансовите си решения, а съществуващите — да продължат да инвестират. Благодарение на подобрената финансова грамотност гражданите също така ще придобият по-задълбочена представа за въздействието на своите инвестиционни решения. Това включва по-добро разбиране

[2] Генерална дирекция „Финансова стабилност, финансови услуги и съюз на капиталовите пазари“ (2025 г.). *Съюз на спестяванията и инвестициите: Стратегия за увеличаване на финансовите възможности за гражданите и предприятията в ЕС*. На разположение в интернет на адрес: https://finance.ec.europa.eu/publications/savings-and-investments-union-strategy-enhance-financial-opportunities-eu-citizens-and-businesses_en

на икономическите последици от избора да се финансират определени дейности, както и на тяхното въздействие и последици за заетостта, устойчивостта, социалните резултати и издръжливостта.

2.2. Надграждане на текущите инициативи

Стратегията се основава на **продължаващите усилия на Комисията за подобряване на финансовата грамотност**, осигуряване на приемственост и използване на предишни инициативи. Тя допълва действията, предприети за повишаване на осведомеността и подобряване на финансовите компетентности на младите хора, децата и възрастните чрез съвместните рамки за финансова компетентност на Европейската комисия/Организацията за икономическо сътрудничество и развитие — Международната мрежа за финансово образование (ОИСР-ММФО) ([3]) ([4]), тези на предприемачите чрез Европейската рамка за предприемаческа компетентност (EntreComp([5])) и дейността, извършена с държавите членки в рамките на Инструмента за техническа подкрепа (ИТП)([6]). В нея се взема предвид политическата програма „Цифрово десетилетие“, която предоставя подходяща рамка за постигане на напредък в областта на цифровите умения. Тя също така допълва Съобщението относно Съюза на уменията от 2025 г.([7]), бъдещата стратегия за борба с бедността и други инициативи([8]).

Стратегията отговаря и на призивите на Съвета към Комисията в заключенията му от 2024 г. относно финансовата грамотност([9]), за да се улесни обменът на най-добри практики между държавите членки, да се продължи мониторингът на равнищата на финансова грамотност в ЕС и да се насърчи възприемането на рамките за финансова компетентност. Освен това Съветът призова Комисията да подкрепи незаконодателни

[3] Генерална дирекция „Финансова стабилност, финансови услуги и съюз на капиталовите пазари“ (2023 г.). *Рамка за финансова компетентност за деца и младежи*. На разположение в интернет на адрес: https://finance.ec.europa.eu/system/files/2023-09/230927-financial-competence-framework-children-youth_en.pdf https://finance.ec.europa.eu/system/files/2022-01/220111-financial-competence-framework-adults_en.pdf

[4] Генерална дирекция „Финансова стабилност, финансови услуги и съюз на капиталовите пазари“ (2022 г.). *Рамка за финансова компетентност за възрастни*. На разположение в интернет на адрес: https://finance.ec.europa.eu/system/files/2022-01/220111-financial-competence-framework-adults_en.pdf

[5] Съвместен изследователски център в партньорство с ГД „Трудова заетост, социални въпроси и приобщаване“ (2016 г.). *EntreComp: Рамката за предприемаческа компетентност*. На разположение в интернет на адрес: https://joint-research-centre.ec.europa.eu/entrecomp-entrepreneurship-competence-framework_en

[6] вж. например Генерална дирекция „Подкрепа на структурните реформи“ (2023 г.). *Водеща инициатива за 2024 г. в рамките на Инструмента за техническа подкрепа — Цифрова финансова грамотност*. На разположение в интернет на адрес: https://reform-support.ec.europa.eu/tsi-2024-flagship-digital-financial-literacy_en

[7] Европейска комисия (2025 г.). *Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета относно цифровата финансова грамотност (COM(2025) 90 final)*. На разположение в интернет на адрес: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX%3A52025DC0090

[8] Стратегията също така се основава на продължаващите усилия на Комисията за укрепване на грамотността в областта на статистиката и данните, като помага на гражданите да разберат ключовите елементи, необходими за вземането на разумни финансови решения. Вж.: Евростат (2024 г.). *Подобряване на статистическата грамотност*. На разположение в интернет на адрес: https://cros.ec.europa.eu/book-page/improving-statistical-literacy

[9] Съвет на Европейския съюз (2024 г.). *Проект за заключения на Съвета относно цифровата финансова грамотност (ST-9930/2024 INIT)*. На разположение в интернет на адрес: https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9930-2024-INIT/en/pdf

действия, като например финансиране на проекти за финансова грамотност чрез ИТП и „Еразъм +“, улесняване на възможностите за обучение и научни изследвания и засилване на сътрудничеството в областта на финансовата грамотност.

Стратегията подкрепя усилията на европейските надзорни органи (ЕНО), Европейската централна банка (ЕЦБ) и други международни организации, по-специално ОИСР([10]), за повишаване на финансовата осведоменост и подобряване на финансовата грамотност. Отбелязва се също така, че Европейският икономически и социален комитет вече е приел свой собствен доклад([11]). Европейският парламент също наскоро прие доклади относно съюза на спестяванията и инвестициите, включително финансовата грамотност([12]), а Комисията насърчава Европейския парламент и неговите членове проактивно да популяризират финансовата грамотност в ЕС.

Новата стратегия е в съответствие с **регулаторната рамка на ЕС за финансовите услуги**. Тя допълва правилата за защита на инвеститорите, като насърчава доверието сред инвеститорите на дребно. С оглед на това предложението на Комисията от 2023 г. за стратегия за инвестициите на дребно включва и изискване към държавите членки да насърчават финансовата грамотност сред инвеститорите на дребно. Това предложение е в процес на законодателна процедура и понастоящем се договаря от Европейския парламент и Съвета. Финансовата грамотност е важна и за да се подкрепи успешното навлизане на спестовно-инвестиционните сметки, които са предмет на препоръка на Комисията, приета на същия ден като настоящото съобщение.

Съвместната работа със заинтересованите страни продължава да бъде приоритет. Стратегията се основава на успеха на конференцията на високо равнище през 2024 г. на тема „Финансова грамотност, устойчивост и приобщаване“ и придружаващата я академична конференция([13]). Тя включва и обратна информация от поканата за представяне на данни, публикувана в контекста на Съобщението относно съюза на спестяванията и инвестициите, в която са включени съображения относно

[10]ОИСР предоставя ръководни принципи чрез Препоръката на ОИСР/ММФО относно финансовата грамотност, която подкрепя правителствата и заинтересованите страни при разработването, прилагането и оценката на ефективни стратегии и образователни програми. Като част от работата си ОИСР също така извършва редовни оценки за измерване на равнището на финансова грамотност. Международното проучване относно финансовата грамотност на възрастните от 2023 г., обхващащо 39 икономики, разкри ясна връзка между по-високите равнища на финансова грамотност и по-високите равнища на финансова устойчивост и благосъстояние. Освен това в оценката на финансовата грамотност на PISA от 2022 г. се разглеждат уменията на 15-годишните, като се подчертават значителните пропуски в способността на учениците да прилагат финансови знания в реални ситуации.

[11] Европейски икономически и социален комитет (ЕИСК) (2025 г.). *Финансова грамотност и образование за европейските граждани* (Становище ECO/677-EESC-2025). На разположение в интернет на адрес: https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/financial-literacy-and-education-europeans-0

[12] Европейски парламент, Резолюция от 10 септември 2025 г. относно инвестициите и реформите за европейската конкурентоспособност и създаването на съюз на капиталовите пазари (улесняване на финансирането на инвестиции и реформи) (ТА-10—2025—0185) [онлайн], 10 септември 2025 г. Достъпно на адрес: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-10-2025-0185_BG.html

[13]Европейска комисия; Орган за финансовите услуги и пазари на Белгия (FSMA) (2024 г.). *Финансова грамотност, устойчивост и приобщаване* (конференция, 20 февруари 2024 г.). На разположение в интернет на адрес: https://finance.ec.europa.eu/events/financial-literacy-resilience-and-inclusion-2024-02-20_en

необходимостта от подобряване на равнищата на финансова грамотност в ЕС. Освен това тя отразява обстойни консултации с всички държави членки чрез правителствената експертна група на ЕС по финансовите услуги на дребно (GEGRFS).

Стратегията има за цел да допълни и укрепи националните стратегии и инициативи за финансова грамотност, предприети от публични и частни заинтересовани страни в държавите членки, като например сдружения на потребители и инвеститори на дребно, социални партньори, организации на гражданското общество, браншови асоциации и други участници на пазара. По-специално сдруженията на потребителите и инвеститорите на дребно могат да служат като надеждни и независими застъпници, които гарантират, че образователните усилия остават достъпни, безпристрастни и съобразени с интересите на потребителите.

Освен това браншовите асоциации могат да предоставят задълбочен експертен опит, практически гледни точки и мащабни мерки за популяризиране. Ако бъде правилно формулирана, стратегията може да помогне на гражданите да придобият подходящи и актуални познания за финансовите продукти и услуги. Благодарение на прекия си достъп до широка база от работещи възрастни синдикалните организации също се намират в изключителна позиция да насърчават финансовата грамотност. Чрез своята мрежа синдикалните организации могат да разширят обхвата на инициативите за финансова грамотност и да предоставят практическо финансово образование на работното място, например във връзка с готовността за пенсиониране и планирането.

3. Всеобхватен подход

В съответствие със своята подкрепяща и координираща роля в областта на финансовата грамотност и като признава многобройните съществуващи национални и частни инициативи в целия ЕС, целта на Комисията е да допълни текущите усилия. Поради това стратегията е съсредоточена върху области, в които действията на ЕС могат да осигурят най-голяма добавена стойност.

В този контекст стратегията на ЕС за финансова грамотност възприема всеобхватен подход и се основава на четири взаимосвързани стълба на действие: i) координация и най-добри практики; ii) комуникация и повишаване на осведомеността; iii) финансиране на инициативи за финансова грамотност, включително за научни изследвания; и iv) наблюдение на напредъка и оценка на въздействието.

Заедно действията в тези области имат за цел да насърчат вземането на информирани финансови решения и да улеснят разработването и обмена на ефективни начини за наблюдение, анализ и оценка на финансовата грамотност([14]).

[14]Важно е да се отбележи, че финансовата грамотност се различава от финансовото образование. Докато финансовата грамотност е съсредоточена върху резултатите — това, което хората познават, разбират и правят по отношение на своите финанси — финансовото образование се отнася до процеса, чрез който хората придобиват знанията, от които се нуждаят, за да са финансово грамотни. Финансовото образование изучава бюджетирането, докато финансовата грамотност е свързана с прилагането на тези принципи към собствените лични финанси. Ранният и непрекъснат достъп до финансово образование води до

a. Координация и най-добри практики

Всички държави членки или разполагат със стратегия за финансова грамотност, или са в процес на разработване на такава. Освен това различни заинтересовани страни в държавите членки предприемат разнообразни инициативи за финансова грамотност. Взаимното обучение и обменът на най-добри практики могат да помогнат за идентифициране и разширяване на разпространението на ефективни инициативи и за придобиване на представа за ключови фактори за успех.

Комисията ще работи със съответните заинтересовани страни за **определяне** на **ключови тематични приоритети и за идентифициране на най-добрите практики** в тези области. Потенциалните области за действие ще включват инициативи за насърчаване на „обучението на учители и обучаващи“ или финансово приобщаване и други инициативи, насочени към конкретни целеви групи, включително тези с ниски доходи, жени, деца, младежи или възрастни хора, по-специално чрез определяне на подходящите „моменти за усвояване на знания“([15]) за тези целеви групи.

В този контекст **Комисията ще подкрепя събирането и обмена на най-добри практики**, за да се гарантира, че те се обсъждат с държавите членки и че потенциалът за ефективно прилагане в целия ЕС е напълно проучен, като същевременно се вземат предвид националните особености. Обменът с държавите членки ще послужи за улесняване на взаимното обучение и за насърчаване на сближаването на подходите, когато е целесъобразно.

Този обмен ще послужи и като платформа за определяне на приоритетните области и най-добрия начин за постигане на напредък по отношение на **комуникационните кампании и кампаниите за повишаване на осведомеността и възможностите за финансиране**.

Като насърчава този обмен, Комисията има за цел да определи общите предизвикателства и да разработи в сътрудничество решения, като по този начин укрепи колективните ангажименти. Когато е уместно, Комисията ще координира действията си и с експерти от международни организации и трети държави, за да обогати този процес.

съществени подобрения във финансовото поведение и знания. Държавите членки, в които финансовото образование е включено в националната учебна програма, се нареждат постоянно сред държавите с най-добри резултати по отношение на финансовата грамотност в проучванията в целия ЕС. Освен това, в съответствие с обхвата на рамките за финансова компетентност, настоящата стратегия не обхваща финансовата грамотност на предприемачите и МСП, която е част от други работни направления на Комисията. Чрез EntreComp Комисията насърчава обучението по предприемачество, включително за по-слабо представени групи като жените и младите хора. Освен това практическият опит и работата в мрежа се насърчават чрез „Еразъм за млади предприемачи“ (EYE) и мрежата „Enterprise Europe“.

[15]Моментите за усвояване на знания представляват най-ефективното време за обучение. Гражданите е по-вероятно да подобрят финансовите си познания, да усъвършенстват финансовите си умения или да възприемат по-добро финансово поведение по време на моментите за усвояване на знания, тъй като това е времето, в който те са най-мотивирани и възприемчиви към учене. Моментите за усвояване на знания относно финансовата грамотност са тези, в които гражданите имат възможност да прилагат знанията си в конкретна ситуация, която ги интересува.

Ще бъдат организирани и редовни обсъждания на високо равнище с министри, за да се насърчи политическата ангажираност и да се гарантира съгласуваност с по-широките политики на ЕС и ефективна координация между държавите — членки на ЕС. Тези редовни обсъждания ще бъдат от значение, за да се даде политически импулс и подкрепа за действия в областта на финансовата грамотност както на равнището на ЕС, така и на равнището на държавите членки.

Комисията също така приветства работата на европейските надзорни органи в областта на финансовото образование, по-специално регистъра на инициативите за финансово образование, което е от ключово значение за подобряване на координацията и насърчаване на обмена на добри практики. Комисията призовава **ЕНО съвместно да разработят по-широк регистър на инициативите за финансово образование**, предприети в секторите, върху които упражняват надзор. Регистърът следва да бъде леснодостъпен онлайн, приобщаващ, лесен за ползване и позволяващ търсене, като дава възможност на потребителите да идентифицират съществуващите практики по теми въз основа на основна система за класификация. Неговият обхват не следва да се ограничава до цифровото финансово образование.

За да улесни обмена и да помогне на заинтересованите страни да се свързват помежду си, Комисията също така ще организира **редовни семинари със специалисти в областта на финансовата грамотност**, в които ще участват представители на частния сектор и заинтересовани страни с нестопанска цел, включително сдружения на потребители и инвеститори на дребно. Тези семинари ще имат за цел да набележат ръководни принципи или практически мерки за насърчаване на сътрудничеството и ще популяризират създаването на общоевропейска общност от специалисти в областта на финансовата грамотност от частния сектор и от организации с нестопанска цел.

Участието на заинтересованите страни от частния сектор в повишаването на финансовата грамотност има очевидни предимства като допълнение към инициативите на други заинтересовани страни, най-вече защото дава възможност за мобилизиране на техните огромни мрежи, практически експертен опит и капацитет за достигане до обществеността. Липсата на стандартизиран кодекс за поведение за тези заинтересовани страни обаче може да доведе до (предполагаеми) конфликти на интереси или несъответствия в качеството и надеждността на предоставената информация. Поради това Комисията ще насърчава и подпомага разработването на **европейски кодекс за поведение за частните организации и организациите с нестопанска цел, предлагащи инициативи за финансова грамотност**. Доброволният кодекс за поведение следва да се основава на принципи и да се разработва съвместно от съответните представители на заинтересованите страни под егидата на Комисията. Един надежден кодекс за поведение би гарантирал, че целите на инициативите за финансова грамотност са прозрачни и че образователното съдържание е точно и безпристрастно, като по този начин се насърчава доверието сред потребителите и инвеститорите и се повишава авторитета на инициативите. Това също така ще спомогне за намаляване на риска от потенциални конфликти на интереси, при които частни субекти популяризират продукти или услуги, които са от полза за техните собствени интереси, а не за финансовото благосъстояние на участниците. Един добре формулиран кодекс би насърчил етичното поведение, отчетността и непрекъснатото подобряване, което в

крайна сметка би довело до по-ефективни и справедливи програми за финансова грамотност. Освен това Комисията препоръчва на държавите членки да обмислят включването на кодекса за поведение на ЕС в своите национални стратегии за финансова грамотност([16]).

Предложени мерки:

- ***Комисията ще организира редовни тематични срещи на съответните правителствени експертни групи по въпросите на финансовата грамотност, когато това е оправдано, за да координира усилията в областта на комуникацията, повишаването на осведомеността, мониторинга, оценката и финансирането на националните инициативи за финансова грамотност. Първата среща ще бъде организирана през първото тримесечие на 2026 г.***

- ***Комисията ще работи със съответните заинтересовани страни за определяне на тематични приоритетни области и идентифициране на най-добри практики; след това ще се проведе обмен на информация относно тези практики между експерти от държавите членки при разработването и прилагането на инициативи за финансова грамотност, които ще започнат през четвъртото тримесечие на 2026 г. Тези най-добри практики ще бъдат представени и обсъдени с държавите членки както на техническо, така и на политическо равнище. Всяка държава членка ще отговаря за оценката на прилагането на определените най-добри практики и Комисията ще публикува резултатите от обсъждането.***

- ***От 2026 г. Комисията ще организира редовни семинари, обединяващи заинтересовани страни от частния сектор и от организации с нестопанска цел, за да улесни обмена, да насърчи сътрудничеството и да популяризира създаването на общоевропейска общност от специалисти в областта на финансовата грамотност.***

- ***През 2027 г. Комисията ще организира първа проява на министерско равнище по въпросите на финансовата грамотност, за да извърши преглед на напредъка, постигнат в разпространението и прилагането на най-добрите практики, и да разгледа основните нововъзникващи тенденции. Проявата ще има за цел да гарантира постоянно активно участие и политически ангажимент и ще се провежда на всеки две години.***

- ***До първото тримесечие на 2027 г. Комисията ще подкрепи разработването на доброволен, основан на принципи европейски кодекс за поведение за частните организации и организациите с нестопанска цел в сътрудничество със съответните заинтересовани страни. Комисията също така препоръчва***

[16]Например националната стратегия за финансова грамотност на Австрия включва кодекс за поведение за участието на заинтересованите страни. Вж.: Федерален министър на финансите (Австрия) (2024 г.). *Преглед на националната стратегия за финансова грамотност (изтегляне и данни за контакт)*. На разположение в интернет на адрес: https://www.bmf.gv.at/en/the-ministry/National-Financial-Literacy-Strategy/overview-national-financial-literacy-strategy/download---contact-details.html

на държавите членки да обмислят включването на кодекса за поведение на ЕС в своите национални стратегии за финансова грамотност и да наблюдават напредъка чрез проследяване на броя на организациите, които се присъединяват към него.

б. Комуникация и повишаване на осведомеността

В заключенията на Съвета от 2024 г. се подчертава значението на кампаниите за повишаване на осведомеността в областта на финансовата грамотност, като държавите членки се насърчават да предприемат съответните действия.

Програмите и инициативите за финансова грамотност са от съществено значение, но повишаването на осведомеността за тези програми е очевидно предварително условие за техния успех. В този контекст ще бъде изготвена кампания за повишаване на осведомеността на равнище ЕС, за да се подсилят съществуващите национални действия в тази област, като се допълнят усилията за комуникация, осведоменост и предоставяне на насоки на органите на държавите членки и на европейските и националните потребителски и браншови сдружения, както и на социалните партньори.

Кампанията за повишаване на осведомеността на равнище ЕС ще се съсредоточи върху личните финансови умения, включително планирането на бюджета, пенсионното планиране, управлението на задлъжнялостта, управлението на риска и предотвратяването на измами и злоупотреби, които са важни за всички граждани на ЕС, особено за уязвимите групи. Кампанията ще бъде достатъчно гъвкава, за да подкрепи адаптирани национални подходи, които са насочени към конкретни целеви групи като хора с увреждания, жени, млади хора, възрастни хора и хора с ниски доходи. Тези групи могат да бъдат достигнати трудно и да имат специфични нужди, които да се различават в отделните държави членки. Поради това е важно в националните стратегии да се използват съществуващите инфраструктури, включително общностните или подобни социални центрове, установени на местно равнище, когато е уместно, и да се работи с надеждни и подходящи партньори, за да се достигне до тези целеви групи.

В същото време кампанията ще подкрепи по-широките цели на ССИ за насърчаване на „инвестиционна култура“ и повишаване на осведомеността относно риска и възможностите за инвестиране, включително компромисите между риска и възвръщаемостта и ползите от диверсификацията. Кампанията ще включва набор от комуникационни материали, насочени към подпомагане на инвеститорите да събират информация, включително относно начините за участие на капиталовите пазари и характеристиките на различните инвестиционни продукти, по приобщаващ начин. В нея ще се подчертаят ползите от спестовно-инвестиционните сметки за улесняване на участието на капиталовите пазари, като по този начин се допълва препоръката за спестовно-инвестиционните сметки, като се допринася за тяхната видимост и се насърчава тяхното възприемане.

С цел да се подкрепят инициативите на държавите членки, да се повиши тяхната видимост и да се осигурят последователни послания, ще бъде създадена **мрежа от „посланици в областта на финансовата грамотност“**. Тази мрежа от публични фигури

ще защитава финансовата грамотност като европейска и национална кауза, не само по отношение на инвестиционните решения, но и във връзка с ежедневното управление на паричните средства и повишаването на осведомеността на потребителите. Без тези мерки усилията за повишаване на обществената осведоменост често са лишени от необходимата видимост и влияние, за да се постигне значима промяна. Посланиците биха могли да преодолеят пропуските, като предоставят подходящи примери и споделят личен опит, които намират отзвук сред различни аудитории, като по този начин се повишава ангажираността и се насърчават повече хора да развиват основни финансови умения.

Посланиците следва да играят ключова роля в рамките на държавите членки при насочването на гражданите към надеждни програми и ресурси за финансова грамотност и съответните партньори, включително сдруженията на потребителите и инвеститорите на дребно, социалните партньори и националните органи. Всяка държава членка ще избира и назначава посланици, които да подкрепят и увеличават общите усилия за повишаване на финансовата грамотност в целия ЕС. Тези посланици ще работят на национално и местно равнище, като взаимодействат с гражданите и общностите (включително в селски райони), предприятията, правителствата и образователните институции. Те ще насърчават дебата на национално равнище, като се насочват към различни групи по разнообразни канали, включително чрез участие в обществени прояви, работа с основните медии и достигане до по-младите поколения в социалните мрежи. Те ще подпомагат популяризирането на образователни програми, ще насърчават вземането на информирани финансови решения и ще подкрепят инициативи, които дават възможност на гражданите да управляват по-добре своите финанси и да участват на капиталовите пазари. Държавите членки се насърчават да предоставят непрекъсната подкрепа на посланиците при изпълнението на техните задачи.

Комисията ще работи редовно с посланиците в областта на финансовата грамотност, като периодично ще ги обединява, за да се оценява напредъкът, да се обменят виждания и идеи и да се споделят най-добри практики на местно равнище. Тя също така ще им предостави ключови послания и комуникационни материали, които посланиците могат да приспособят и адаптират към местния контекст. Тази мрежа от посланици би могла също така да си сътрудничи с европейски и национални организации на потребителите и инвеститорите на дребно и социалните партньори при изпълнението на кампанията за повишаване на осведомеността или чрез насърчаване на действията на тези организации, включително тези относно финансовите насоки. Този подход има за цел да използва съществуващите национални мрежи и експертен опит, за да увеличи максимално въздействието и обхвата на кампанията.

Посланиците към ЕС могат също така да играят активна роля по време на световната седмица на парите на ОИСР/ММФО — годишна глобална кампания за повишаване на осведомеността, която има за цел да гарантира, че от ранна възраст младите хора разполагат с необходимите финансови знания и умения.

Освен това Комисията ще организира **публични прояви**, включващи обсъждания относно финансовата и инвестиционната грамотност.

Предложени мерки:

- ***До първото тримесечие на 2026 г. Комисията, заедно с държавите членки, ще създаде мрежа от авторитетни „посланици в областта на финансовата грамотност“ с цел насърчаване на дебата на национално равнище. Тези доверени публични фигури ще помогнат за насърчаване на финансовата грамотност като национална и европейска кауза и ще осъществяват връзката с уникалния контекст на държавата членка.***
- ***Комисията ще проведе обширна комуникационна кампания, включително в социалните медии, насочена към различни групи, включително младежи, деца и уязвими лица. Кампанията също така ще повиши осведомеността относно схемите на ЕС за финансиране в подкрепа на националните стратегии и инициативи за финансова грамотност. Комисията може също така да помогне за определяне на конкретни нужди или приоритетни области и да насърчи конкретни инициативи на национално равнище за увеличаване на техния обхват и въздействие.***
- ***Комисията ще проведе публични прояви, насочени към финансовата грамотност и нейната роля в подкрепа на финансовото благосъстояние, като част от по-широки инициативи за повишаване на осведомеността.***

в. Мониторинг на напредъка и оценка на въздействието

Мониторингът на напредъка и оценката на въздействието ще бъдат от решаващо значение за оценката на ефективността на действията за финансова грамотност. В заключенията си относно финансовата грамотност Съветът препоръча на държавите членки да предприемат действия за засилване на усилията за наблюдение и оценка([17]). Еврогрупата в разширен формат реши, че редовно ще извършва структуриран мониторинг, за да оценява резултатите на европейските капиталови пазари и да проследява напредъка по отношение на съюза на капиталовите пазари (СКП), включително равнището на финансова грамотност([18]).

В подкрепа на това през 2027 г. Комисията ще проведе второ експресно проучване „Евробарометър“ относно финансовата грамотност, чието провеждане след това ще стане редовна практика. Като се сравнят резултатите от него с тези от експресното проучване „Евробарометър“ от 2023 г., развитието на финансовата грамотност и напредъкът във всички държави — членки на ЕС, могат да бъдат проследени чрез обща рамка за измерване([19]) . Освен събирането на сравнителни данни спрямо проучването от 2023 г. Комисията ще обмисли включването на допълнителни въпроси по теми като бюджетиране и спестяване, готовност и планиране при пенсиониране, финансова

[17] Съвет на Европейския съюз (2024 г.). *Съюз на капиталовите пазари: Съветът одобрява заключения относно финансовата грамотност (съобщение за медиите*, 14 май 2024 г.). На разположение в интернет на адрес: https://www.consilium.europa.eu/bg/press/press-releases/2024/05/14/capital-markets-union-council-approves-conclusions-on-financial-literacy/

[18] Съвет на Европейския съюз (2024 г.). *Рамка за мониторинг на СКП*. На разположение в интернет на адрес: https://www.consilium.europa.eu/media/kljp0mvi/cmu_monitoring_framework.pdf

[19] За общ преглед вж. Европейска комисия (2023 г.). *Преглед на европейската финансова стабилност и интеграция за 2023 г.* На разположение в интернет на адрес: https://finance.ec.europa.eu/document/download/ffc80aa7-96a8-4500-b7a5-eaf1f8e607cf_en?filename=european-financial-stability-and-integration-review-2023_en_0.pdf

устойчивост и застрахователно покритие, като същевременно се избягва припокриването с информацията, която вече е събрана чрез алтернативни проучвания. Тези данни ще подпомогнат анализа на финансовото поведение и ще предоставят представа за взаимовръзката между равнищата на финансова грамотност и финансовото благосъстояние, като се отчитат и полът и възрастта. Те също така ще помогнат да се определят областите, в които инициативите за финансова грамотност биха били особено полезни. Комисията също насърчава държавите членки да участват в други международни проучвания относно финансовата грамотност.

В допълнение към наблюдението на равнищата на финансова грамотност в ЕС е важно и да се **наблюдава прилагането** на установените най-добри практики в държавите членки. За тази цел Комисията предлага процесът на обмен на най-добри практики да бъде допълнен от механизъм за докладване пред Еврогрупата в разширен формат. Освен това Комисията ще работи с държавите членки и заинтересованите страни за наблюдение на прилагането на кодекса за поведение на ЕС за частните организации и организациите с нестопанска цел.

Стриктната оценка на инициативите за финансова грамотност е от ключово значение за оценяване на тяхната ефективност, включително за постигане на промени в поведението, и за определяне на най-добри практики. Комисията насърчава съответните **заинтересовани страни([20]) да използват учебната лаборатория на Комисията за инвестиране в качествено образование и обучение** за оценка на инициативите за финансова грамотност. Освен това Комисията се ангажира да **подкрепя разработването и усвояването на инструменти за оценка от държавите членки**. Съществуващите инструменти, като например методологията на Европейския институт за иновации и технологии([21]) за оценка и работата на ОИСР в тази област, могат да послужат като модел, а обменът на най-добри практики може да предостави възможност за по-задълбочено обсъждане, включително относно методологиите и показателите за измерване на конкретни резултати и промени в поведението (като увеличаване на процента на спестяванията, използване на цифрови платформи, застрахователно покритие, участие в допълнителна пенсионна схема или равнища на участие на капиталовите пазари).

И накрая, **финансовата грамотност заема важно място в докладите по държави в рамките на европейския семестър за 2025 г., като се основава и на проектите на Инструмента за техническа подкрепа. Комисията ще продължи да оценява**

[20]Лабораторията насърчава практиките за оценка на образователната политика в ЕС. Тя предлага общи курсове за обучение, персонализирана техническа подкрепа за оценка на политиката, включително помощ при разработването на процес на оценка, и безплатни проучвания за съпоставителна оценка на въздействието на образователните политики за избрани проекти. Създателите на политики и членовете на гражданското общество, включително социалните партньори и специалистите в областта на образованието, могат да участват в лабораторията. За допълнителна информация вж.: Европейска комисия; Генерална дирекция „Образование, младеж, спорт и култура“ (2022 г.). *Учебната лаборатория: Инвестиции в образованието и обучението*. На разположение в интернет на адрес: https://education.ec.europa.eu/focus-topics/improving-quality/learning-lab

[21] Европейски институт за иновации и технологии (2022 г.). *Стратегия на EIT за мониторинг и оценка за периода 2022—2027 г.* На разположение в интернет на адрес: https://www.eit.europa.eu/sites/default/files/eit_monitoring_and_evaluation_strategy_2022-2027_1.pdf

развитието на финансовата грамотност във всеки доклад по държави, който е част от рамката на европейския семестър. Анализът в тези доклади би могъл да се основава на горепосочените проучвания „Евробарометър“ относно равнищата на финансова грамотност. Анализът ще послужи за основа на съдържанието на докладите по държави и може да бъде включен в потенциалните специфични за всяка държава препоръки.

Предложени мерки:

- ***Комисията ще проведе второ експресно проучване „Евробарометър“ относно равнищата на мониторинг на финансова грамотност в ЕС през 2027 г., което след това ще стане редовна практика. За да се подобри допълнително мониторингът, Комисията насърчава държавите членки да участват в международни проучвания на финансовата грамотност.***
- ***Комисията ще подкрепя разработването и усвояването на инструменти за оценка от държавите членки, включително чрез обсъждане на използването на такива инструменти при обмена на най-добри практики. Комисията също така ще насърчава заинтересованите страни да използват учебната лаборатория на Комисията за инвестиране в качествено образование и обучение за оценката на техните инициативи за финансова грамотност.***
- ***Комисията вече разглежда и ще продължи да разглежда въпроси, свързани с финансовия сектор, включително финансовата грамотност, в процеса на европейския семестър. Когато е оправдано, Комисията може да предложи специфични за всяка държава препоръки в тези области.***

г. Финансиране на инициативи за финансова грамотност, включително за научни изследвания

Осигуряването на финансиране за инициативи за финансова грамотност ще бъде от решаващо значение. Необходимо е подходящо финансиране за изпълнението на всеобхватни образователни програми и инициативи, които могат да отговорят на различните нужди на населението.

При изпълнението на тази стратегия за финансова грамотност Комисията насърчава държавите членки да използват по най-добрия начин съществуващите канали за финансиране, включително програмата „Еразъм +“, програмата „Единен пазар“, Инструмента за техническа подкрепа и Европейския социален фонд плюс, за да финансират инициативи за финансова грамотност в рамките на настоящата многогодишна финансова рамка (МФР).

Въпреки че Комисията финансира инициативи за финансова грамотност чрез различни програми([22]), един по-структуриран и координиран подход би могъл да улесни заинтересованите страни при определянето на съответните източници на финансиране. **Основавайки се и на съществуващите инструменти, специален уебсайт, създаден от Комисията**, който предоставя цялостен преглед на съответните канали на ЕС за финансиране в областта на финансовата грамотност, би повишил видимостта на източниците на финансиране и би засилил изпълнението на инициативи за финансова грамотност и научноизследователски проекти.

Академичните изследвания могат да постигнат напредък по отношение на целите за финансова грамотност по няколко начина([23]). В съответствие с това в заключенията на Съвета от 2024 г. относно финансовата грамотност се препоръчва на Комисията да улесни възможностите за научни изследвания и се отправя призив към Комисията, държавите членки и заинтересованите страни да стимулират научните изследвания и сътрудничеството, като обмислят възможности за финансиране с цел подобряване на финансовата грамотност в ЕС. Комисията ще насърчава използването на съществуващото финансиране за инициативи за финансова грамотност и научноизследователски проекти. Освен това Комисията ще **насърчава използването на рамки за компетентност в областта на финансовата грамотност при разработването на инициативи за финансова грамотност и научноизследователски проекти, за които се търси финансиране от ЕС**, като по този начин ще подкрепи прилагането на тези рамки. Целта на тази стратегия е да допълни, а не да замени националните възможности за финансиране в областта на финансовата грамотност.

В перспектива и както е посочено в предложението на Комисията за МФР, от националните и регионалните планове за партньорство ще се очаква да подкрепят, наред с другото, мерки, включително реформи, за подпомагане на съюза на спестяванията и инвестициите и насърчаване на разработването на пазарни варианти за финансиране. Това може да включва и действия в областта на финансовата грамотност.

Предложени мерки:

- ***Комисията ще създаде уебсайт, за да помогне на заинтересованите страни да намерят информация за съществуващите канали на ЕС за финансиране***

[22]Включително чрез водещата инициатива за цифрова финансова грамотност в рамките на ИТП, „Еразъм +“ и ЕСФ + и програмата „Единен пазар“. Освен това много проекти за финансова грамотност също се финансират на национално равнище от публични или частни заинтересовани страни.

[23]Тя може да помогне да се оцени ефективността на националните стратегии за финансова грамотност и да предостави информация за докладите по държави съгласно рамката на европейския семестър (вж. точка В). Тя може също така да определи най-добрите практики чрез междудържавни инициативи, като преодолее местната насоченост на националните инициативи, която би могла да възпрепятства изпълнението на националните инициативи в държави с различни институционални, социални и демографски характеристики. Освен това тя може да подпомогне прилагането на доброволните рамки за компетентност в областта на финансовата грамотност на ЕК/ОИСР-ММФО чрез разработване и изпитване на образователни материали, основани на компетентности. Това би улеснило интегрирането на рамката за младежта в учебните програми, тъй като училищата често не разполагат с експертен опит за разработване на щателни оценки и идентифициране на най-добри практики (вж. точка А и точка В).

на инициативи за финансова грамотност и научни изследвания. Комисията също така призовава държавите членки да подобрят видимостта на националните канали за финансиране на инициативи за финансова грамотност и да ги направят леснодостъпни за заинтересованите страни.

- ***Комисията ще насърчава, когато е уместно, използването на рамки за компетентност в областта на финансовата грамотност за разработване на инициативи за финансова грамотност и научноизследователски проекти, включително когато те могат да се възползват от финансиране от ЕС.***
- ***Комисията ще насърчава държавите членки да използват по най-добрия начин съществуващите и бъдещите канали за финансиране, включително в рамките на настоящата МФР, като например „Еразъм +“, Европейския социален фонд +, програмата „Единен пазар“ и Инструмента за техническа подкрепа.***

3. Заключения и следващи стъпки

В основата на стратегията за финансова грамотност стои основният ангажимент за подкрепа на гражданите при управлението на тяхното финансово благосъстояние. Финансовата грамотност би могла да бъде разковничето към по-висок стандарт на живот: от предотвратяване на свръхзадлъжнялостта и осигуряване на стабилно жилищно настаняване до планиране при пенсионирането, както и устойчивост при справянето с неочаквани предизвикателства. Тя е крайъгълният камък на личностно развитие, икономическото приобщаване и дългосрочния просперитет за всички, което е от полза за общностите и икономиката като цяло. Като предоставяме на хората знания, умения и увереност, за да вземат информирани финансови решения, ние не само допринасяме за повишаване на финансовата им независимост, а изграждаме устойчиво, приобщаващо и далновидно общество, в което гражданите могат да просперират. Предприемането на незабавни действия е от съществено значение, особено като се има предвид, че пълното въздействие на всяка стратегия за финансова грамотност няма да бъде незабавно и ще се реализира едва с течение на времето, когато хората променят поведението си.

Следващият етап ще се съсредоточи върху ефективното изпълнение на стратегията, със силен акцент върху структурираното сътрудничество между държавите членки и основните заинтересовани страни, за да се увеличи максимално въздействието на текущите и бъдещите инициативи.

За проследяване на напредъка ще бъде създадена надеждна рамка за мониторинг, като се използват съществуващите инструменти, като например експресното проучване „Евробарометър“, процесите на Еврогрупата за мониторинг и мониторингът по държави в рамките на европейския семестър. Комисията ще оцени изпълнението на стратегията за финансова грамотност в по-широкия контекст на планирания междинен преглед на стратегията за ССИ през 2027 г. Този преглед ще предостави ключова възможност за идентифициране на всички предизвикателства, свързани с изпълнението, и за

прецизиране на стратегията, ако е необходимо, за да се гарантира трайното значение и въздействие.

Ангажираността на заинтересованите страни ще продължи да бъде от основно значение, като включва частния сектор, организациите на потребителите и инвеститорите на дребно, социалните и международните партньори за обмен на най-добри практики и съгласуване на усилията. Редовното докладване ще предоставя актуална информация и ще изисква обратна информация, която да послужи за основа на бъдещите действия. И накрая, констатациите от мониторинга и оценката ще послужат за основа на дългосрочното планиране, като се гарантира, че финансовата грамотност продължава да бъде ключов приоритет в рамките на политиката и финансирането на ЕС.

ДОПЪЛНЕНИЕ: Таблица на действията

Група	Предложени действия	Дата
Координация и най-добри практики	Редовни тематични срещи на съответните правителствени експертни групи по въпросите на финансовата грамотност за координиране на усилията по отношение на комуникацията, повишаването на осведомеността, мониторинга, оценката и финансирането на инициативи за финансова грамотност.	От 1-во тримесечие на 2026 г.
	Определяне на тематични приоритетни области и обмен на „най-добри практики“ между експертите от държавите членки при разработването и изпълнението на инициативи за финансова грамотност.	4-то тримесечие на 2026 г.
	Среща на министерско равнище по въпросите на финансовата грамотност, за да се извърши преглед на напредъка, постигнат в прилагането и разпространението на най-добрите практики, и да се разгледат основните нововъзникващи тенденции.	От 2027 г. нататък
	Разработване на доброволен, основан на принципи европейски кодекс за поведение за частните организации и организациите с нестопанска цел в сътрудничество със съответните заинтересовани страни.	1-во тримесечие на 2027 г.
	Редовни семинари с участието на заинтересовани страни от частния и от нестопанския сектор, за да се улесни обменът, насърчи сътрудничеството и популяризира създаването на общоевропейска общност от специалисти в областта на финансовата грамотност.	От 2026 г.
Комуникация и повишаване на осведомеността	Създаване на мрежа от добре квалифицирани „посланици в областта на финансовата грамотност“ за насърчаване на дебата на национално равнище и повишаване на финансовата грамотност като национална и европейска кауза, тъй като тя е свързана с уникалния контекст на държавата членка.	1-во тримесечие на 2026 г.
	Комуникационна кампания за финансова грамотност в целия ЕС и в социалните медии, насочена към различни потребителски групи, включително младежи, деца и уязвими лица.	От 2026 г.
	Организиране на публични прояви, насочени към финансовата грамотност и нейната роля в подкрепа на финансовото благосъстояние, като част от по-широки инициативи за повишаване на осведомеността.	От 2026 г.

Мониторинг на напредъка и оценка на въздействието	Второ експресно проучване „Евробарометър“ относно наблюдението на равнищата на финансова грамотност в ЕС. Комисията ще продължи да провежда такива проучвания редовно след това.	От 2027 г. нататък
	Подкрепа за разработването и усвояването на инструменти за оценка от държавите членки. Комисията също така ще насърчава заинтересованите страни да използват учебната лаборатория на Комисията за инвестиране в качествено образование и обучение за оценка на техните инициативи за финансова грамотност.	От 2026 г.
	Включване на финансовата грамотност в процеса на европейския семестър с цел насърчаване на последователна оценка и потенциални специфични за всяка държава препоръки.	Текущо
Финансиране на инициативи за финансова грамотност, включително за научни изследвания	Уебсайт, който помага на заинтересованите страни да извличат информация за съществуващите канали на ЕС за финансиране на инициативи за финансова грамотност и научни изследвания.	4-то тримесечие на 2026 г.
	Насърчаване на използването на рамки за компетентност в областта на финансовата грамотност за разработване на инициативи за финансова грамотност и научноизследователски проекти, включително когато те могат да се ползват от финансиране от ЕС.	Текущо
	Комисията ще насърчава държавите членки да използват по най-добрия начин съществуващите и бъдещите канали за финансиране, включително в рамките на настоящата МФР, като например „Еразъм +“, Европейския социален фонд +, програмата „Единен пазар“ и Инструмента за техническа подкрепа.	